

BİNGÖL İLLER BANKASI ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARET RAPORU

Rapor No:
2025/49

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 24/12/2025 tarihli ve 2025/899 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	2
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler.....	2
B. Merkez Personeli	3
C. Koruma Altında Bulunan Kişiler	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	6
C. Beslenme.....	7
D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri.....	8
E. Psikososyal Servis Hizmetleri.....	9
F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam	11
G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim	13
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	14
A. Değerlendirme	14
B. Tavsiyeler.....	14
1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	14
2. Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	15
3. Bingöl İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	16
4. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	16

- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Çocuk Evleri Sitesi; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca: *“Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek TİHEK'in görevleri arasında sayılmıştır. Bu bağlamda Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüklerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 7/5/2025 tarihinde Bingöl İller Bankası Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne **haberli** bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Koordinatör ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı

..., Uzman Psikolog ...ile TİHEK'in talebi üzerine Bingöl Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TİHEK'in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. İdareyle ilk görüşmenin ardından Merkezde çocukların kaldıkları evler ziyaret edilmiş, çocukların yaşam alanları ve kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiş, çocuklarla İdarenin dahil olmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, sağlık birimi, psikososyal servis ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği diğer ortak alanlar incelenmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ile Başkanlık Makamının 25/4/2025 tarihli ve 50275 sayılı oluruna istinaden 7/5/2025 tarihinde Bingöl İller Bankası Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez, Bingöl ili şehir merkezinde ve ulaşımın kolay olduğu bir lokasyonda bulunmaktadır. Merkez, Bingöl Devlet Hastanesine bitişik konumdadır.

10. 10/5/2010 tarihinde hizmete başladığı öğrenilen Merkezde, 2 katlı İdari hizmet binası, 9 çocuk evi ve 1 kültür evi² bulunduğu görülmüştür.

11. Merkezin, 12.746,76 metrekare arazi içerisinde toplam 5.279,75 metrekare kapalı alana sahip olduğu belirtilmiştir.

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

² Merkezde kalan çocuklar için kurs, eğitici ve eğlence içerikli faaliyetlerin düzenlenmesi amacıyla oluşturulmuş ev.

B. Merkez Personeli

12. Merkezde 100 personel görev yapmakta olup personelin ünvan ve sayı dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo1: Ünvan Bazında Merkez Personeli Sayısı

ÜNVAN	PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	3
Öğretmen	9
Çocuk Gelişimcisi	2
Çocuk Eğiticisi	1
Hemşire	2
Sağlık Memuru	3
Yurt Yönetim Memuru	3
Memur	3
Destek Personeli	10
Bilgisayar İşletmeni	1
Teknisyen	2
Bakım Personeli	50
Koruma ve Güvenlik Personeli	3
Hizmetli	3
TOPLAM	100

13. Her çocuk evinde 4 bakım personeli, 1 öğretmen ve 1 destek personeli görevlendirildiği öğrenilmiştir.

14. Bakım personelinin; 12 ve 24 saatlik vardiyalarda çalıştıkları, 8 saatlik 3 vardiya halinde çalışmalarını için Merkeze ilave 16 bakım personelinin daha alınması gerektiği, diğer idari personelin mesailerinin ise 08.00-17.00 olduğu belirtilmiştir.

15. Merkezde, görev yapan personele yönelik hizmet içi eğitimlerinin her yıl yeniden düzenlendiği, 2025 yılı içinde; “Çocuk Değerlendirme Programı Projesi Eğitimi, Mahremiyet Eğitimi, Özel Gereksinimi Olan Çocuklar İçin Eğitim, Bireysel Eğitim Planı Hazırlama ve Uygulama Yöntemi Eğitimi, Oyunla Müdahale Yöntem ve Teknikleri, Ders Başarısızlığının Sebepleri-Ders Başarısını Arttırma Yöntemleri, İlk Yardım, Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu-Sosyal Hizmet Mevzuatı, Çatışma Çözme Becerileri, Çocuklarla İletişim Becerileri, Davranış Yönetimi ve Disiplin, Çocuklarda Akran Zorbalığı Nedenleri, Zorbalığa Çözüm Önerileri, Çocuk Hakları, Çocuklarla Güvenli ve Destekleyici İlişki Kurma, Çocukla Görüşme Teknikleri, Çocuklarda Pozitif Disiplin, Çocuklarla Etkili İletişim Eğitimi, Çocuk-Aile Değerlendirme ve Risk Tespiti, Evlerde Alınacak Güvenlik Önlemleri, Hijyen-Temizlik-Dış Fırçalama” eğitimlerinin verileceği açıklanmıştır.

16. Merkezde görev yapan personelin bir kısmının uzaktan eğitim yoluyla insan hakları eğitimini aldıkları ifade edilmiştir.

17. Son 5 yılda hakkında şikâyetle bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen personel bulunmadığı talebimiz üzerine verilen belgelerden anlaşılmıştır.

18. Merkez meslek elemanlarının, hassas gruplarla çalışma konusunda donanımlı oldukları, çalışma süreci içerisinde verilen eğitimlerle de desteklendikleri ayrıca işe başlayan yeni personele deneyimli personel tarafından süpervizyon desteği sağlandığı ifade edilmiştir.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

19. Merkez kapasitesinin 70, Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Biriminin kapasitesinin 6 olduğu; ihtiyaç halinde kapasite üstü de hizmet verildiği, 0-12 yaş kız ve erkek, 12-18 yaş kız çocuklarına hizmet verildiği, ziyaret tarihinde toplam 85 çocuğa hizmet verildiği, bunlardan 78 (28 erkek, 50 kız) çocuğun bakım ve koruma altında bulunduğu, Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Biriminde 7 çocuğun acil koruma kararı ile haklarında nihai karar verilene kadar misafir statüsünde kaldığı ve yabancı uyruklu çocuk olmadığı belirtilmiştir.

20. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan 1 çocuğun özgül öğrenme güçlüğü, 20 çocuğun hafif ve orta düzey zekâ geriliği (mental retardasyon) teşhisleri aldıkları, 1 çocuğun ise fiziksel engelli olduğu öğrenilmiştir.

21. Merkezde kalan çocukların, evlere yerleştirilirken yaşlarının birbirine yakın olmasına dikkat edildiği, evlere çocukların üçer yaş aralıklarla yerleştirildiği, 8 aileden toplam 19 kardeşin olduğu açıklanmıştır.

22. Merkezden izinle ayrılan ve geri dönmeyen çocuk bulunmadığı belirtilmiştir.

23. Merkezde, bakım ve koruma altında bulunan çocukların korunma kararlarının 18 yaşına kadar kaldırılmadığı sürece devam ettiği, bununla birlikte 18 yaşını geçen çocukların eğitimlerine devam etmeleri durumunda 25 yaşına kadar korunma kararlarının uzatılarak Merkezde kalmaya devam edebildikleri öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

24. Merkezde, 9 çocuk evi olduğu, evlerden birinin Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Birimi olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

25. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü erişilebilirlik belgesinin bulunmadığı öğrenilmiştir. Merkezde, 2024 yılında deprem güçlendirme çalışması yapıldığı, erişilebilirlik statüsü için tretuvar çalışması yapılması, bu işlem için ise Merkez yerleşkesine ağır tonajlı araçların girmesi gerektiği; eğitim öğretim döneminde Merkezde kalan çocukların olumsuz etkilenmemeleri amacıyla çocuk mevcudunun azaldığı yaz döneminde tadilatların yapılacağı ifade edilmiştir.

26. Merkezde, kapalı halı saha, basketbol sahası, voleybol sahası, 100 kişilik amfi tiyatro, 70 kişilik çok amaçlı salon ve kamelya alanları olduğu görülmüştür.

27. Çocukların kaldıkları evlerde, odaların büyüklüğüne bağlı olarak 2-4 kişilik yatak odaları olduğu, 0-6 yaş grubu çocukların kaldıkları tek katlı evlerde 4, 7-18 yaş grubu çocukların kaldığı çift katlı evlerde 3 yatak odası, salon, çalışma odası, yemek odası olduğu görülmüştür.

28. Çocukların yatak odalarında, yatak, yorgan, kıyafet dolabı; okul çağındaki çocukların kullanımı için etüt odaları ve bu alanlarda masa ve sandalyeler bulunduğu görülmüştür. Kıyafet dolaplarının bazılarında bulunan aynaların, çocukların kullanımına uygun şekilde sabitlenmediği, ayrıca bazı evlerdeki kıyafet dolaplarının yetersiz olduğu görülmüştür.

29. Yaşam evlerinin temiz olduğu, bununla birlikte evlerin duvarlarında rutubet nedeniyle çatlaklar olduğu, oda kapılarının yıpranmış olduğu ve küçük yaş gruplarının kaldığı evlerde, boylarına uygun tuvalet ve lavabonun bulunmadığı ve klozetlerin oldukça yıpranmış olduğu görülmüştür.

30. Merkezin ortak kullanım alanlarında ve odalarda çocukların güvenlikleri göz önüne alınarak tüm prizlerin korunaklı halde olduğu, kesici aletlerin ise personel gözetiminde süreli kullanıldığı belirtilmiştir.

31. Her çocuk evinde çamaşır makinesi bulunduğu, çocukların çamaşırlarını ihtiyaç duydukları zamanlarda yıkatabildikleri, nevresimlerin bakım elemanları tarafından dört günde bir yıkandığı belirtilmiştir. Bu durum çocuklarla yapılan görüşmelerde doğrulanmıştır.

32. Merkezde, merkezi ısıtma sistemi olduğu, sıcak suyun ise güneş enerjisi sistemi ile sağlandığı belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar, evlerinin kış aylarında sıcak olduğunu, bir sorun yaşamadıklarını ancak sıcak suyun zaman zaman olmadığını ifade etmişlerdir. İdare, güneşli olmayan günlerde güneş enerji sisteminin çalışmadığını açıklamıştır.

33. Çocuklar, yılda iki defa yazlık ve kışlık kıyafet alışverişi yaptıklarını, kıyafetlerini mağazaya giderek kendileri aldıklarını, ihtiyaç duymaları halinde ek kıyafet taleplerinin karşılandığını belirtmiştir.

34. Merkezde iki ayda bir haşerelere karşı düzenli ilaçlama yapıldığı incelenen belgelerden anlaşılmıştır.

35. Merkezde ve evlerde yangın alarm sistemi ve yangın söndürme için gerekli ekipmanların bulunduğu, yangın tüplerinin son kullanım tarihlerinin 2026 yılı Nisan ayı olduğu görülmüştür. İncelenen belgelerden, Merkez İdaresince yangın acil durum planı oluşturulduğu, plan kapsamında personele görev dağılımı yapıldığı, Bingöl Belediyesi İtfaiyesi tarafından İş Yeri Yangın Güvenliği Uygunluk Raporu alındığı anlaşılmıştır.

36. Merkezde, elektrik kesintilerine karşı jeneratör bulunduğu görülmüştür.

37. Merkezde güvenliğin, koruma ve güvenlik personeli ve Merkezin çevre alanlarını gözetleyen güvenlik kameraları ile sağlandığı, yaşam evlerinde kamera bulunmadığı görülmüştür.

38. Merkez iç ve dış çevresini gören 20 kamera olduğu, çevre kameralarının görüş açısında kör nokta olmadığı ve kayıt süresinin geriye dönük 24 gün olduğu görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

39. Görüşme yapılan çocuklar, talep ve şikâyetlerini bakım personeli ve grup sorumlularına ve ayrıca isterlerse Merkez Müdürüne bildirdiklerini belirtmiş olup Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Biriminde misafir statüsünde kalan 15-18 yaş arası kız çocukları ise Merkez

Müdürü ile görüşme sağlayamadıklarını, hukuki statülerinin belirlenmesi süreci hakkında bilgi alamadıklarını ifade etmişlerdir.

40. Merkezde kalan çocuklar arasından çocuk temsilcisi seçildiği³, temsilcinin zaman zaman genel talep ve şikâyetleri toplayarak kuruluş koordinasyon değerlendirme kurulu toplantılarında İdareye ilettiği öğrenilmiştir.

41. Görüşme yapılan çocuklar, Merkezde görevli personel ile aralarında iyi bir ilişki olduğunu, onları abi/abla gibi gördüklerini belirtmişlerdir.

C. Beslenme

42. Merkezde, yemek listelerinin hemşireler tarafından hazırlandığı, listeler hazırlanırken yaş grubuna göre alınması gereken besinlere dikkat edildiği, Çölyak hastası ve aynı zamanda mental retardasyon teşhisi olan 1 çocuğun özel beslenme ihtiyacına göre yiyecek listelerinin ayrıca hazırlandığı öğrenilmiştir. Merkezde yemeklerin, mamul yemek hizmet alımı çerçevesinde yüklenici firma tarafından Merkez mutfağında 3 ana, 2 ara öğün şeklinde hazırlandığı, diyet beslenmeye ihtiyaç duyan çocuklar ile bebekler için gerekli gıdaların temin edildiği belirtilmiştir.

43. Görüşme yapılan çocuklar protein ağırlıklı beslendiklerini, yemeklerin lezzetli ve yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

44. Yemek listeleri oluşturulurken çocukların talep ettiği yemeklerin, çocuk temsilcisi tarafından İdareye iletilindiği, genellikle talep edilen yemeğin listeye alındığı görüşme yapılan çocuklar tarafından belirtilmiştir.

45. Öğün eğitime devam eden ve okullarında öğle yemeği çıkmayan çocukların, öğle yemeği için Merkeze geldikleri, bazılarının uzaklık nedeniyle Merkeze gelemedikleri, yemeklerini okullarında yedikleri bilgisi edinilmiştir.

46. Merkezde uygulama mutfağı etkinliği olarak çocukların istedikleri yemeği yapabildikleri öğrenilmiştir.

47. Yemek numunelerinin 72 saatlik süre ile saklandığı ve yemek listesi ile uyumlu olduğu görülmüştür.

³ 6/9/2022 tarihli ve 31945 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde; “Çocuk temsilcisi: Kuruluşlarda verilen hizmetlerin verimini artırmak ve çocukların hizmete ve yönetime katılımlarını sağlamak amacı ile kendi aralarında yılda bir kez yapılan seçimle yetki verilen çocuğu... ifade eder” hükmü yer almaktadır.

48. Merkezde içme suyunun, şebeke hattından sağlandığı, su deposunun düzenli aralıklarla temizlendiği ancak içme suyu analizlerinin yapılmadığı ifade edilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

49. Sağlık servisinde, 2 hemşire ve 3 sağlık memurunun görev yaptığı; 1 personelin hafta içi 8.00-17.00 saatleri arasında, 4 personelin ise 24 saatlik vardiyalar halinde çalıştıkları ve vardiyaların aylık değiştirildiği bilgisi edinilmiştir.

50. Acil müdahale gerektiren sağlık durumlarında, ilk müdahalenin sağlık personeli tarafından yapıldığı ve çocukların sağlık personeli refakatinde hastaneye götürüldükleri, pansuman yapılması gereken durumlarda hemşirelerin yaptığı belirtilmiştir.

51. Sağlık servisinde, astım hastalığı olan çocuklar için buhar makinesi ile acil durumlarda ilk değerlendirmede kullanılan tansiyon, nabız ve saturasyon ölçüm aletlerinin olduğu görülmüştür.

52. Çocukların sağlık kontrolleri ve hastalıklarının tedavisi için, Sağlık Bakanlığı 182 nolu Merkezi Hekim Randevu hattından muayene randevusunun Merkez hemşiresi tarafından alındığı ve muayene gününde çocukların hastaneye götürüldüğü ancak randevu almanın güç olduğu, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Merkezlere öncelik tanınmadığı belirtilmiştir. Acil hastane randevusu alınması gereken durumlarda aile hekimliğinden acil sevk yazısı alınarak randevu alma sürecinin hızlandırıldığı bilgisi edinilmiştir.

53. Çocukların rutin göz kontrollerinin Özel Bingöl Hastanesinde ücretsiz olarak, diş kontrollerinin de Bingöl Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde, ihtiyaç duyulduğunda ihtisas gerektiren muayene ve tedavilerin Bingöl Devlet Hastanesinde yapıldığı öğrenilmiş ve kendileriyle görüşme yapılan çocukların ifadeleriyle de teyit edilmiştir. Çocuklara yönelik yapılan tüm sağlık müdahalelerinin ve çocukların kullandıkları ilaçların Aile Bilgi Yönetim Sistemine ve sağlık dosyalarına kaydedildiği görülmüştür.

54. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocuklara yönelik rutin bir bulaşıcı hastalık taramasının yapılmadığı, bununla birlikte bulaşıcı hastalık tespit edilmesi durumunda, çocukların yaşadıkları evlerde bulaşın engellenmesi için tedbirler alındığı, eş zamanlı olarak hastalığa yönelik tedavinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

55. Merkezde, alerji, soğuk algınlığı gibi rahatsızlıklara yönelik temel ilaçların bulunduğu, doktor onayı alınmak suretiyle ilk müdahalede kullanıldığı, ağrı kesicilerin gerekli

durumlarda hemşireler tarafından çocukların kiloları dikkate alınarak doz hesaplanıp verildiği öğrenilmiştir.

56. Merkezde, hemşireler tarafından enjeksiyon gerektiren tedavilerin yapılmadığı, aile hekimliği veya ihtisas uzman doktorları tarafından “merkezde enjeksiyon yapılmasına dair yönlendirme” nin yazılı olarak verilmesi durumunda yapıldığı belirtilmiştir.

57. Merkezde dikkat eksikliği ve hiperaktivite problemleri nedeniyle 17 çocuğun psikiyatrik ilaç tedavisi gördüğü ifade edilmiştir.

58. Düzenli ilaç kullanan çocukların ilaçlarının, günlük yaşam programlarına uygun olarak belirlenen saatlerde, hemşire tarafından sağlık servisinde kullandırıldığı, evlerde ilaç bulundurulmadığı, ilaçların haftalık ilaç kutularında kişiye özel saklandığı öğrenilmiştir.

59. Her yaş grubuna yönelik, yaşına uygun olarak sağlık ve hijyen eğitimleri verildiği, 9-12 yaş grubuna ergenlik dönemiyle ilgili eğitim-bilgilendirme yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

60. Çocuklar, dört günde bir banyo yaptıklarını, ihtiyaç duymaları halinde daha sık da yapabildiklerini ifade etmişlerdir.

61. Merkezde, çölyak hastalığı teşhisi olan çocuğun glutensiz içerikli yiyeceklerle beslenmesinin sağlandığı, yemek listesinin hemşire tarafından hazırlandığı, düzenli kontrolleri amacıyla Elazığ’da bulunan Fırat Üniversitesi Hastanesine sevk edildiği bilgisi edinilmiştir.

62. Özel rahatsızlıkları bulunan çocukların (alt ıslatma gibi) üst basamak devlet hastanesi olan Fırat Üniversitesi Hastanesine sevk edilerek tedavi edildiği belirtilmiştir.

63. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar her ay boy ve kilolarının revirde ölçüldüğünü, hastalık durumunda sağlık servisine ulaştıklarını, gerekli tedavinin yapılması için aile hekimliği veya poliklinik muayenesine götürüldüklerini ve ilaçlarını sağlık servisinde hemşire kontrolünde içtiklerini belirtmişlerdir.

64. Merkezde kalan ve sigara bırakmaya yönelik tedavi görmek isteyen çocukların, Yeşilay’a yönlendirildikleri, burada yürütülen mesleki rehberlik ve etkinliklere katılım sağladıkları bilgisi edinilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

65. Merkeze uyum sürecinin, çocukların yaş durumu ve ihtiyaçları belirlenerek mesleki çalışmalarla desteklendiği, uyum sorunu yaşayan çocuk bulunmadığı öğrenilmiştir.

66. Çocukların Merkeze uyumu için, yaşlarına uygun olacak şekilde günlük yaşam içerisinde Merkezin işleyişine katılması, bakım personelinin gözetimi altında ev işlerine yardım etmesi veya kendi yatağını ve eşyalarını toplaması gibi sorumluluklar verildiği ifade edilmiştir.

67. Merkezde yürütülen psikososyal faaliyetler kapsamında; çocukların grup çalışmalarıyla olumlu davranış kazanımlarının arttırıldığı, bireysel görüşmeler, resim analizi, cümle tamamlama testi, duygu tanımlama ve aktarma çalışmalarının yapıldığı öğrenilmiştir. Ayrıca psikolojik bir nedenle olduğu teşhis edilen alt ıslatma gibi davranışlarının tıbbi tedaviye ek olarak pozitif pekiştirme yöntemleriyle tedavi edildiği belirtilmiştir.

68. Merkezde bir olay yaşanması durumunda çocukla ilgili yapılacak mesleki çalışmaların belirlenmesi amacıyla vaka toplantısı yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca olağan olarak her çocuk için her ay vaka toplantıları yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Vaka toplantılarında çocukların davranışlarının ödüllendirilmesine dair kararlar alındığı, ödül kazanan çocuğun diğer çocuklara duyurulduğu ancak uyarılması gerektiğine karar verilen çocuğun diğer çocuklara duyurulmadığı ve çocuğa yönelik bireysel rehberlik çalışmalarının yapıldığı öğrenilmiştir.

69. Merkezde bakım ve koruma altında olan çocukların koruyucu aile yanına veya kendi aileleri yanına Sosyal Ekonomik Destek ile yerleştirilmesinin uygun görülmesi ve çocuğun onayının olması halinde çocuklarla öncelikle bireysel görüşme yapıldığı, sonrasında Bingöl Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne gerekli işlemlerin yürütülmesi için bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiştir.

70. Çocuklarla ilgilenen gönüllü kişiler ile eğitim ve rol model kapsamında çalışmalar yapıldığı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, İl Müftülüğü ve Bingöl Üniversitesi gibi kurumlarla yapılan protokoller çerçevesinde işbirliği gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.

71. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocuklara Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından aylık olarak harçlık ödemesi yapıldığı, harçlıkların grup sorumlularının banka hesabına aktarıldığı, çocuklara imza karşılığı, günlük, haftalık veya aylık olarak verildiği belirtilmiştir. Lise öğrencilerine 1822,60 TL, ortaokul öğrencilerine 1215,07 TL, ilkokul öğrencilerine 810,04 TL aylık harçlık verildiği, ayrıca yemeklerini okulda yiyen çocuklara bir harçlık miktarı kadar ek harçlık verildiği bilgisi edinilmiştir.

72. Merkezde kalan ve örgün eğitime devam eden çocukların, bakım ve koruma altında olmaları nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığınca bursluluklarının⁴ sağlandığı ancak 2024 yılı sonlarında, bina güçlendirme çalışmaları yapıldığı, bu süre içinde çocukların bir süre İl Millî Eğitim Müdürlüğü misafirhanesinde kaldıkları, misafirhanede konaklayan çocukların bursluluklarının sonlandırıldığı⁵; güçlendirme sonrası, Merkezde kalmaya devam eden çocukların bursluluklarının devam ettirilmediği belirtilmiştir.

73. Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Birimine adli vaka nedeniyle getirilen çocukların iş ve işlemlerinin 5 gün içerisinde tamamlanarak çocuk hakkında uygun sosyal hizmet modelinin belirlendiği; Valilik Makamı Oluru ile gelen çocukların iş ve işlemlerinin ise 1 ay içerisinde tamamlandığı ve süreç içerisinde aileye dönüş çalışmalarına ağırlık verildiği bilgisi edinilmiştir.

74. Merkezde kalan çocukların, fotoğraflarının ve videolarının düzenli aralıklarla çekilerek albüm haline getirildiği ve çocuğun Merkezden ayrılmasıyla birlikte albümün kendisine teslim edildiği belirtilmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

75. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocuklardan, 68'inin örgün eğitime devam ettiği, 4 çocuğun kreş, 3 çocuğun açık öğretim lisesine devam ettiği, 2'sinin üniversite sınavına hazırlandığı, 17 yaşında 1 çocuğun tüm rehberlik çalışmalarına rağmen eğitime kendi isteğiyle devam etmediği bilgisi edinilmiştir.

76. Çocukların okula erişimlerinin, Merkeze ait servislerle sağlandığı, bu servislerin ayrıca öğrencilerin okul içindeki çeşitli etkinliklere veya programlara katılmaları için de kullanıldığı belirtilmiştir. Merkezde kalan ve özel okula devam eden çocuklar için özel bir servis ile anlaşıldığı, özel eğitime devam eden öğrenciler için de İl Millî Eğitim Müdürlüğü servisiyle ulaşımının sağlandığı öğrenilmiştir.

77. Merkezde, günlük yaşam programının çocukların okul gün ve saatlerine göre grup sorumlusu tarafından hazırlandığı ve bakım personeli tarafından uygulandığı belirtilmiştir.

⁴ 25/11/2016 tarihli ve 29899 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardım ve Okul Pansiyonları Yönetmeliğinin; "Kontenjan Dağılımı" başlıklı 10'uncu maddesinin birinci fıkrasında: "Her yıl tespit edilen parasız yatılılık veya bursluluk kontenjanlarının; %10'u 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamına giren öğrenciler... ayrılır" hükmü yer almaktadır.

⁵ Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliğinin; "Bursun Devamı, Kesilmesi ve İtirazlar" başlıklı 18'inci maddesinin dördüncü fıkrasında "Bakanlığa bağlı resmi ve örgün eğitim kurumlarından ayrılanlar ile parasız yatılılığa geçen öğrencilerin bursları, ayrıldıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren kesilir." hükmü yer almaktadır.

78. Çocukların, hafta sonu günde 3 saat, hafta içi akşam 1 saat etütlerinin olduğu, grup sorumlusu mesai saatlerinin etüt saatlerine göre düzenlendiği ifade edilmiştir.

79. Okula devam eden ve rehabilitasyon merkezine giden çocukların, okul takiplerinin grup sorumluları tarafından düzenli olarak yapıldığı belirtilmiştir.

80. Dijital ortamda ders, araştırma ve ödev yapmak isteyen öğrenciler için, Merkez binası içerisindeki personel odalarında bulunan 3 bilgisayarın ve 1 yazıcının personel eşliğinde kullanıldığı belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar, eğitimleriyle ilgili bilgisayar kullanılması gerektiğinde grup sorumlularıyla birlikte bilgisayarlardan yararlanabildiklerini ifade etmişlerdir.

81. Çocuklar, Merkezin bahçesinde bulunan oyun alanlarını grup sorumlularının kontrolünde kullandıklarını ifade etmişlerdir.

82. İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından görevlendirilen oyun terapisi, resim, müzik (piyano ve gitar) ve kuaförlük eğitimcileri tarafından çocuklara yönelik kurslar düzenlendiği belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar talep ettikleri kurs ve etkinliklere katılabildiklerini açıklamışlardır.

83. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan 16 yaşında bir çocuğun, güreş alanında derece kazanarak Antalya ilinde düzenlenen U-17 Ulusları Zafer Turnuvasında milli sporcu olarak yer aldığı, diğer çocukların da ilgi alanlarına göre sanat ve spor faaliyetlerine yönlendirildiği bilgisi edinilmiştir.

84. Çocuklara temel yaşam becerileri kazandırma amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan Çocuk Değerlendirme Programı Projesi kapsamında psikososyal, meslek, kariyer ve sağlık gibi konularda eğitim faaliyetleri yürütüldüğü belirtilmiştir.

85. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar, ev içinde kendilerine verilen sofrayı hazırlama ve toplama, yatağını toplama gibi sorumluluk bilinci kazandıracak işleri kendi aralarında belirledikleri sıraya göre yaptıklarını, evin genel temizlik işlerinden sorumlu tutulmadıklarını ifade etmişlerdir.

86. Eğitim öğretim döneminde kurs, doğum günü, Merkez dışı yemek ve şehir dışı gezisi gibi etkinliklerin yapıldığı, yaz döneminde Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde yürütülen faaliyetlere katılım sağlandığı görüşme yapılan çocuklar tarafından belirtilmiştir.

87. Merkezde bulunan tüm yaşam evlerinde ve kültür evinde çocukların rahatlıkla erişebilecekleri mini kütüphaneler olduğu görülmüştür. Çocuklar kütüphanede bulunmayan ancak okumak istedikleri kitapları kendi harçlıklarıyla aldıklarını belirtmişlerdir.

88. Kültür evinde çocuklara yönelik eğitici ve bilgilendirici materyallerin yanı sıra aylık Bilim Çocuk ve Meraklı Minikler isimli dergilerin de bulunduğu görülmüştür.

89. İl Müftülüğü ile yapılan protokol neticesinde, Cuma günleri din kültürü eğitimi vermek üzere bir vaizenin Merkezde görev yaptığı, çocukların talep ettiği konulara yönelik dersler verdiği, konferans düzenlediği ve vaizenin çalışma saatlerinin çocukların okulda olmadıkları akşam saatlerine ayarlandığı belirtilmiştir.

90. Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri çocukların Merkezde bulunan sahada futbol turnuvaları yaptıkları bilgisi edinilmiştir.

91. Her evde çocukların istediği zaman erişebilecekleri, yaş gruplarına uygun oyuncakların bulunduğu görülmüştür.

92. Merkezde 70 kişi kapasitesine sahip çok amaçlı salon bulunduğu görülmüştür. Çocukların burada tiyatro gösterisi hazırladığı ve çeşitli etkinlikler düzenlediği bilgisi edinilmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

93. Merkezde kalan kardeşlerden ayrı evlerde olanların birbirleriyle istedikleri zaman görüşebildikleri görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından ifade edilmiştir.

94. Merkezde kalan 1 çocuğun, Elâzığ Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı bir merkezde kalan ablasına yatılı olarak izinli gönderildiği, ablasının da Merkezde izinli olarak gelip kalabildiği belirtilmiştir.

95. Merkezde kalan çocukların, cep telefonu kullanımına Merkez içinde izin verilmediği, Merkez dışında ise gerekli durumlarda ve çalışan çocuğa telefon kullanım izni verildiği bilgisi edinilmiştir.

96. Çocuklar, yaşam evlerinde bulunan telefon ile aileleriyle görüşebildiklerini hem ailelerin çocuklarını hem de çocukların ailelerini arayabildiklerini, görüşmelerin yaklaşık 10 dakika kadar sürdüğünü, bu süreye ilave olarak ayrıca görüşmek isteyen çocukların taleplerinin de karşılandığını açıklamışlardır.

97. Çocukların aile ile görüşme, aile yanına izinli ayrılma süreçlerinin, grup sorumlularının kontrolünde gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

98. Merkezde kalan çocuğun yakınları tarafından çocuğun izinli olarak alınabilmesi için izinli alma başvuru dilekçesi verildiği, talep üzerine ailenin ikamet adresinde inceleme yapıldığı, sonrasında düzenlenen sosyal inceleme raporu ve komisyon kararı ile çocuğun

yüksek yararı gözetilerek aile yanına izinli verilme durumunun kararlaştırıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.

99. Aileleri yanına izinli ayrılan çocuklarla, her dönüşlerinde, izin sürecinde yaşadıklarına dair bireysel ve mesleki görüşmelerin yapıldığı belirtilmiştir.

100. Merkezde uygun cihaz bulunmaması nedeniyle görüntülü görüşme yapılamadığı, ancak cihaz teminiyle ilgili gerekli yazışmaların başlatıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.

101. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar ailelerinin kendilerini haftada 1 gün 1 saat ziyaret edebildiklerini ve hafta sonu saatlik izinle ailelerinin yanına gidebildiklerini belirtmişlerdir. Gerçekleştirilen kamera incelemesinde ailelerle görüşme süresinin ailelerin ve çocukların taleplerine göre şekillendiği, herhangi bir süre sınırının olmadığı ancak kamera açısının görüşme alanını net olarak göstermediği görülmüştür.

102. Merkezde kalan 15 yaş üstü çocukların, bilinç ve farkındalık kazanmaları amacıyla market ve çarşı izinlerine haftada bir refakatsiz çıkabildikleri, 15 yaş altı çocukların ise grup sorumlusu veya bakım personeli eşliğinde Merkez dışına çıktıkları öğrenilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

103. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimde bir sorun yaşanmamıştır. Ayrıca Merkezin temizliğinin oldukça iyi olduğu, personelin görevini özverili bir şekilde yerine getirdiği ve iş birliğine açık olduğu görülmüştür. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

104. Merkez personeline yönelik etkili iletişim, insan hakları ve öfke kontrolü eğitimlerinin verilmesi,

105. Küçük yaş gruplarının bulunduğu evlerdeki kıyafet dolaplarında bulunan aynaların, güvenlik önlemi olarak sabitlenmesi ya da tamamen çıkartılması ve kıyafet dolabı olmayan çocuklar için dolap temin edilmesi,

106. Evlerdeki tuvalet ve banyoların evlerde bulunan çocukların yaş gruplarına uygun olarak yenilenmesi,

107. Rutubetli ve çatlamış olan duvarların ve yıpranmış kapıların değişiminin sağlanması,

108. Güneşli olmayan günlerde de sıcak suya erişim imkânı sağlanması için sıcak su sisteminin merkezi ısınma sistemine entegre edilmesi,

109. Çocuk ilk kabul ve müdahale biriminde kalan çocukların, hakkında yapılan işlemler ve süreçleriyle ilgili bilgilendirilmesi,

110. Yemek listelerinin çocukların gelişim ve ihtiyaçlarına göre diyetisyen tarafından hazırlanması,

111. İçme suyu analizlerinin düzenli olarak yaptırılması,

112. Aile görüşme odasını gören kameranın görüş açısının odanın tamamını görecektir şekilde konumlandırılması veya ilave kamera konulması,

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

113. İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı misafirhanede kaldıkları süre içinde bursları kesilen bakım ve koruma altındaki çocukların, Merkezde ikametlerine dönmeleri nedeniyle burslarının devam ettirilmesi⁶ hususu tavsiye edilmektedir.

⁶ Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliğinin; Bursun devamı, kesilmesi ve itirazlar başlıklı 18/3. maddesinde: “Ortaokul veya imam-hatip ortaokulunu burslu olarak tamamlayan öğrencilerden, resmi ve örgün ortaöğretim kuramlarına gündüzlü olarak devam edenlerin bursluluk durumları, ilgili okul müdürlüklerince e-Burs sistemi üzerinden güncellenir. Bu öğrencilerin bursları, ortaokul veya imam-hatip ortaokulunu tamamladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren kayıt yaptırdıkları ortaöğretim kurum müdürlüklerince ödenir.” hükmü yer almaktadır.

3. Bingöl İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

114. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocukların, tedavi ve takip işlemlerinin gerçekleştirilmesinde, randevu alma konusunda yaşanan aksaklıkların giderilmesi amaçlı poliklinik muayenelerinde öncelik sırası verilmesi⁷ hususu tavsiye edilmektedir.

4. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

115. Erişilebilirliği düzenleyen ve aynı zamanda erişilebilirliğe ilişkin denetimleri koordine etme görevi bulunan Bakanlığın kendi bünyesinde bulunan kuruluşlarının, erişilebilirlik bağlamındaki problemlerinin giderilmesi,

116. Merkez kampüsü içerisinde yer alan Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Biriminin kampüs dışında ayrı bir birim olarak oluşturulması,
hususları tavsiye edilmektedir.

⁷ Sağlık Bakanlığı'nın 2024/11 Sayılı Poliklinik Hizmetlerinde Öncelik Sırası konulu Genelgesinin 8'inci maddesinde; "5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı olan çocuklar" hükmü yer almaktadır.